

Pellervo-Seura ry

Puhe

Sami Karhu

24.9.2014

Tervetuloa suomalaisen osuustoiminnan alkuräjähdyksen tapahtumapaikkaan

Vietämme Hannes Gebhardin syntymän 150-juhlavuotta. Olemme parin vuoden aikana käyneet ns. pyhillä paikoilla. Nyt olemme päätepisteessä.

Suomen Osuustoimintalehti kertoi kesällä 1959, että sunnuntaina 7. kesäkuuta 1959 paljastettiin Hattulassa Nihattulan kylässä Ranta-Torkkolan talon luona pellervolaisen osuustoiminnan muistokivi.

Sinne lähdemme seminaarin loppuksi. Ensin katsomme kuitenkin asian firmiltä näyteltynä!

Tuolla paikalla käytiin helmikuisena sunnuntaina 1899 tohtori Hannes Gebhardin ja kansakoulutarkastaja Mikael Soinisen kävelyretkellä keskustelu, jossa hahmoteltiin kireinä idänpolitiikan aikoina Pellervo-Seuran perustamista ja suomalaisen osuustoimintaliikkeen alkuunpanemista. Keskustelusta on Gebhard yksityiskohtaisesti kertonut Pellervon 10-vuotishistoriassa 1909, joten tarina tuli varhain yleisesti tunnetuksi.

Tämän suomalaisen osuustoiminnan alkuräjähdyksen Suomen taiteen kultakauden mestari Albert Gebhard ikuisti tapahtuman ikonin aseman saaneeseen tauluun, joka lahjoitettiin Hedvig Gebhardille tämän 60-vuotispäivänä 1927. Taulusta tehdyt palvijäljennökset levisivät kautta koko maan. Taulu on nykyään Pellervo-Seuran omistuksessa, konttorimme seinällä.

Taulu koristaa monia kirjoja. Kansan Talous –kirjamme kannessakin se on.

Lisää seurasi. Legendaarinen keskustelu näyteltiin Pellervon 50-vuotisfilmille Keskitetyin voimin, josta katsomme kohta 15 minuutin version.

Gebhard on tutumpi, mutta kuka oli se toinen mies? Mikael Soininen oli merkittävä suomalaisen kansakoulu kehittäjä, myöhempi kansanedustaja, ministeri ja kouluhallituksen pääjohtaja. Hänen veljensäkin on kuuluisa nimi suomen historiassa. Poliittisen murhan kohteeksi joutunut prokuraattori, nykyään oikeuskansleri Eliel Soisalon-Soininen.

Muistokivi paljastettiin, kun Pellervo täytti Pellervo 60 vuotta. Puuhaajana oli Pellervo-Seuran lisäksi Hämeenlinnan Pellervo-kerho. Erikseen aktiivisista yrityksistä asian ympärillä mainitaan Hämeenlinnan Osuusmeijeri, Etelä-Hämeen Osuusliike ja Hämeenlinnan Seudun Osuuskassa. Emme ole täällä meijerillä sattumalta.

Paikalla oli bussilasteittain ihmisiä. Se oli iso tapahtuma, jossa pääpuhujana oli maaherra S. Mattson. Hän lausui ylevät sanat kansan taloudellisesta ja sivistyksellisestä noususta ja siitä kuinka tuosta keskustelusta syntynyt kansanliike levisi yli maan. Tänäkin kuulemme Olli Palmun sanat.

Meille jälkeentuleville lähetettiin paljastustilaisuudesta kannustus: ”Tekkäämme uutterasti työtä tämän jalon aatteen edelleen soveltamiseksi suomalaiseen yhteiskuntaan. Palvelkaamme sitä ja sen avulla Suomen kansaa.”

Hannes Gebhard ja Mikael Soininen olivat jo kuolleet kun patsas paljastettiin. Hedvig Gebhard oli 92-vuotias, mutta ei voinut kunnon heikkouden vuoksi tulla paikalle. Lähetti kuitenkin tervehdysten juhlaväelle.

Kerrottakoon vielä, että paikalla olivat kaikki osuustoimintaryhmät, myös Kulutusosuuskuntien Keskusliitto, Osuustukkukauppa ja Finland Svenska Andelsförbundet. Erikseen korostettiin erillisten yhteiskuntaryhmien sijaan koko kansan liikettä. Keskustelusta kun saivat alkunsa myös työväenosuustoiminta ja ruotsinkielinen osuustoiminta.

Kivi luovutettiin heti 1959 Hattulan kunnan hoitoon. Kunta on kiven muistanut, paljon kiitoksia.

Miksi muuten osuustoiminnan syntysanat lausuttiin täällä? Herrat saivat tuolloin asumaan paikkakunnalla.

Paikalla oli puinen rakennus, josta ei ole mitään jäljellä. Paikka puuton, nyt metsää, niin, että ei voi kunnolla tunnistaa. Esillä olevasta Pellervo-lehden kannesta voitte laittaa merkille, miten puuttomalla paikalle kivi pystytettiin.

Kiitos Hattulan kunnalle ja Panssariprikaatille. Heidän myötävaikutuksella retkemme voidaan toteuttaa.

Kiitos myös Maria Lindblomille opastuksesta ja lisätiedoista. Tästä haluan vielä kertoa, että satuin elokuussa kysymään tietä Lehijärven tienoilla muistokivelle satunnaiselta vastaan tulleelta rouvalta. Hän tunsi muistokiven hyvin, koska hänen isänsä oli ollut Hankkijan pääjohtaja Eino Tuomola. Pääjohtajalla oli myös kesäpaikka Lehijärven rannalla ja hän oli puuhaihmisena ottanut tavakseen siistiä muistokiven ympäristöä. Siitä tytärsikin oppi tarinat. Kaikkea sitä sattuu. Toivoakseni Maria on täällä.

Mutta nyt filmiin.